

Iz velikih dni boja za naše življenje

Priprava sina borca o očetov revolucionarju

Alojž Žerovnik, predvojni revolucionar in veren proletarec je žrtvoval svoje življenje za izredno častno nalogo. Ko je padel je prenašal klišee za slike tovariša Tita – prve v Sloveniji.

Stane Žerovnik, bореc aktivist, neumoren družbenopolitičen delavec in zvest tovariš ima funkcijo predsednika krajevne organizacije ZZB NOV Vrhovci. Izhaja iz preproste delavske družine v kakršni živi še danes. Ponosen je na svojo mamo in očeta.

Rad se spominja svojega očeta. Zaposlen je bil pri jugoslovanskih železnicah. Dolga leta je služboval v Zagrebu kjer se je vključil v napredno delavsko gibanje, veliko je deloval v sindikatih. Enkrat mesečno se je vračal domov le za dan ali dva, takoj se je vrnil. V Zagrebu je sodeloval v demonstracijah proti Mačkovi vladi.

Šele zadnjih 7 let je služboval v Ljubljani, prav tako na železnici. Njegovo delovno mesto kolarja je bilo v mizarski delavnici. Tudi tu se je povezal z vsemi naprednimi tovariši in razmišljal o tegobah, katere so bile že vnaprej določene preprostem in delovnemu človeku.

Mama je ostajala doma, skrbelo za družino, skromen vrt ob večerih pa šivala, da je prisluzila kakšen dinar povrh.

Alojž Žerovnik e je v OF vključil takoj po okupaciji Jugoslavije. Kmalu je dobil zadolžitev, da vzdržuje zvezo med tiskarno v železnici in terenom. Njihova hiša, ki stoji ob cesti Dolomitskega odreda na Vrhovcih je bila vedno polna aktivistov.

Sem so veliko hodili Jože Kopitar, Jakob Vrhovc, Ivan Skodlar in še veliko drugih. Tu je Anica Podviz imela prvo sejo AFŽ, v kletnih prostorih je Darinka Smolinsky približno dva meseca razmnoževala matrice, v leseni šupi je do konca vojne ostal neodkrit bunker gradbenega materiala, od koder je šel material za izgradnjo bunkerja v Skodlarjevi hiši. Hiša je tako za aktiviste kot partizane predstavljala stalno javko. V šupi na senu so prespali nešteti tovariši, ki so se ustavili na poti v partizane, Dolomite.

Mama je delovala po svoje. Kuhala je, prala, šivala, napravila je celo zastavo za Dolomitski odred.

Tistega dne v septembru se je Alojž Žerovnik vračal z dela, tako kot vsak dan. Pod pazduho je nosil zlepljeno ploščico, ki naj bi predstavljala profil okenskega okvira. Prav tu pa je tiščal dragoceni

klišee. Prenesel naj bi ga v Erbežnikovo hišo, le nekaj 100 metrov od Žerovnikove hiše. Sem se je pred nedavnimi preselila tiskarna Podmornica.

Na bloku ga je italijanski vojak legitimiral, prevrnil in takoj odredil tri vojake da so ga močno zgrabili. Nekdo izmed njih je pograbil leseno deščico in ga močno udaril po glavi. Alojž je pričel krvaveti. Odgnali so ga v barako in ga tam pol ure zasilovali. Po vsej verjetnosti so ga mučili, kar zatrjuje tudi njegovi sestri Ana in Marija. Bil je ves podplut imel je celo polomljene kosti. Po končanem mučenju so mu prevezali zapestje ga obesili na klin in vanj spustili osem streliv. Zadnjega osmega je dobil v glavo. Temu je podlegel. Bil je to 10. september 1942.

Alojž Žerovnik

«Bil je izdan, v to sem prepričan!», zatrjuje njegov sin Stane. Na predvečer usodnega dne ga je obiskal Bavež Alojž. Njegov brat je bil partizan. Z očetom sta se dolgo pomenkovala, po vsej verjetnosti mu je Alojž zaupal, kakšna odgovorna naloga ga čaka naslednjega dne. Bavež je svoj obraz kmalu razkrinkal. Izdajal se je za partizana, v resnici pa je bil komandant plave garde.

Na Vrtačnikovi hiši, v bližini katere je padel je do nedavnega visela spominska plošča v spomin na ta dogodek. Žal pa so hišo podprli, ko so pričeli z graditvijo obvoznice. Ploščo je začasno shranil predsednik KO ZZB NOV Stane Sever. V teku so priprave in upamo lahko, da bo tudi ta spominska plošča kmalu našla svoje pravo mesto, katerega takšen borec nujno zasluži!

Po izjavi Staneta Žerovnika pripravila Mojca Černe.

Obvestilo nekdanjim zapornikom iz Aškerčeve!

Koordinacijski odbor za zgodovinske pri P OK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik pripravlja v mesecu juniju delovni posvet vseh borec – aktivistov, ki so bili v času NOB zaprti v zaporih Srednje tehnične šole na Aškerčevi cesti v Ljubljani, oziroma z zaporniki kakorkoli povezani.

Namen srečanja je, da o tem temnem trenutku naše zgodovine zberemo čim več spominskega in zgodovinskega gradiva, ga primerno obdelamo in s tem iztrgamo pozabi časa.

Delovni posvet naj bi bil le skromna oddolžitev vsem tistim neumornim političnim delavcem, ki so tu pustili svoje mlado življenje, oziroma bili od tu poslani na morišča, v internacijo.

Morda ste tudi vi eden tistih borec – aktivistov, ki nam bi o tem vedeli čim več povedati, zato vas vabimo na delovni posvet, ki bo v četrtek, 7. junija 1984 s pričetkom ob 9. uri v mali sejni sobi Skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik, Trg MDB 7/klet.

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA ZGODOVINOPISJE

Peto občinsko tekmovanje enot prve medicinske pomoči civilne zaščite

V soboto, 19. maja 1984 je občinski štab za civilno zaščito organiziral peto tekmovanje enot za prvo medicinsko pomoč civilne zaščite v OS Marjan Novak-Jovo. Namen tekmovanja je bil, da izboljšamo strokovno usposobljenost enot prve medicinske pomoči zato smo pred tekmovanjem v organizaciji občinskega odbora Rdečega kriza in Delavske univerze Boris Kidrič izvajali šest do osem urni dopolnilni pouk.

Doseženi rezultati so pokazali, da so enote za izvajanje svojih nalog v slučaju naravnih in drugi hudih nesreč oziroma vojni dobro pripravljene. Prvovrstični ekipi krajevne skupnosti Rudnik in Podjetja za PTT promet TOZD PTT Ljubljana se bosta 16. junija udeležila republiškega tekmovanja enot prve medicinske pomoči v Novem mestu. Na prejšnjih republiških tekmovanjih so

enote iz naše občine dosegle dobre rezultate in upamo, da bomo tudi na letošnjem tekmovanju uspešno izvajali zahtevne tekmovalne naloge.

Na tekmovanju so najboljše rezultate dosegle med krajevnimi skupnostmi ekipe KS Rudnik s 120 točkami, KS Kotezija s 115,5 točkami in KS Brezovica ter KS Dobrova II. s 112,5 točkami. Med enotami organizacij združenega dela pa so bile najboljše ekipe Podjetja za PTT promet s 117,5 točkami, OS Marjan Novak-Jovo s 110 točkami in Avtomontaža TOZD Utensilija z 98,5 točkami. Ostali udeleženci tekmovanja bodo o uvrstitvi svojih enot obveščeni naknadno.

NAŠA SKUPNA VARNOST V CESTNEM PROMETU

Bodite strpni do napak drugih

Odpuščanje drugih napak ni ravno vrhuna človeškega značaja. Medtem ko s svojimi lastnimi napakami kaj radi opravimo »po hitrem postopku« in pred njimi tiščimo glavo v pesek, smo do okoličarjev kaj radi navdne kritični. Pometanje pred tujim pragom nam je pač ljube kot pred svojim. Tudi o prometnem vrvežu ni nič drugače, vse preveč je voznikov, ki jim »vrag ne da miru«, da ne bi ob vsakem najmanjšem »kiks« z divjim trobljenjem, bliskanjem z žarometi in vrtanjem s prstom v čelo, dopovedovali drugim kakšni osli so.

Pa vendar, razburjanje v prometu ne prinese nikakršne koristi, temveč samo povečuje nevarnost.

Zato zahteva teorija defenzivne vožnje v košljivih situacijah, ki jih povzročajo drugi, predvsem potrpljenja in razumevanje. Dober voznik se v prometu ne bo spuščal v polemike, marveč bo skušal s svojo spretnostjo nerodnemu pomagati, da se čim lažje izvleče iz zagate.

Tako vam svetujemo, da ostanete mirni pa čeprav ste prepričani, da je za volanom avtomobila, ki izvaja »sumljive« premike, bedak ali divjak, zato še ni nikakršnega razloga, da mu to tudi pokažete. Možno je, da ima

SLO IN DS

Pripravljeni bodimo, kot da bo jutri vojna in delajmo kot da jo 100 let ne bo

Do sedaj smo se seznanili s sredstvi za osebno RBK zaščito, ki jih mora imeti vsak delovni človek in občan. Poleg osebnega kompleta bomo navedli v današnjem sestavku še sredstva in opremo, ki jo morajo preskrbeti občani, ki imajo stanovanja oziroma stavbe v osebni lastnini.

Lastniki si morajo preskrbeti vsaj 100 g kaporita na vsako stanovanje oziroma na 1 m² površine v stavbi. Kaporit je prah, ki je hermetično pakiran v ročke po en ali več kilogramov. Uporabljamo ga za razkuževanje in dekontaminacijo stanovanske površine, ki je bila okužena (kontaminirana) bodisi z radioaktivnimi ali kemičnimi napadalnimi sredstvi.

Oprema kolektivne zaščite

V opremo kolektivne zaščite pred vojnimi dejstvi in drugimi nevarnostmi, ki jo morajo preskrbeti lastniki stanovanj oziroma stavb je vključen tudi tako imenovan komplet številka štiri (4), ali komplet »Jeklo Ruše«. Komplet sestavlja: 1 kramp, 2 lopati, 1 lopata za sneg, 1 lomilka s precepom, 1 strgalo za čiščenje ledenih površin, 1 sekira za čiščenje ruševin, 1 sekira kombinirana, 2 kladivi (macoli), 1 kavelj požarni, 1 žaga za železo, 1 dleto zidarsko, 1 sekalec ploščati ključavničarski in 1 klešče izolirane za rezanje žice pod napetostjo. Ročno orodje za reševanje iz ruševin lahko kupite samo v kompletu. V kolikor ne morete kupiti omenjenega kompleta, določa zakon minimalno količino orodja, ki ga potrebujemo za reševanje in sicer: po eno lopato na vsakih 5 stanovalec ali oseb, po en kramp na vsakih 10 nadaljnjih oseb in po eno lopato rezačo na vsakih 10 nadaljnjih oseb. Pri zagotavljanju orodja za reševanje se upošteva tudi razpoložljivo orodje (»iz popisa«), ki se uporablja pri delu, pri vzdrževanju objektov ali za druge namene.

O sredstvih in opremi, ki jo morajo preskrbeti OZD in druge samoupravne organizacije in skupnosti smo pisali že v 4. številki Naše komunne, tako da bi v današnjem sestavku omenili samo še način vzdrževanja omenjenih sredstev.

Delovni ljudje in občani, temeljne in druge organizacije združenega dela, delovne skupnosti, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti ter pristojni občinski upravni organi morajo sredstva za osebno in kolektivno zaščito hraniti v ustreznih prostorih ter skrbeti za njihovo redno vzdrževanje v skladu z navodili proizvajalcev sredstev. Kaporit moramo hraniti v ustreznih embalaži in v posebnih suhih prostorih.

Usposabljanje za uporabo

Vsi subjekti, ki so nosilci obrambno-samozaščitnega usposabljanja, morajo v svojih programih organizirati in izvajati tudi usposabljanje za pravilno uporabo in vzdrževanje sredstev za osebno in kolektivno zaščito. Zaščitna sredstva lahko uporabimo pri usposabljanju delovnih ljudi in občanov za njihovo pravilno uporabo in za zaščito in reševanje ob vojnih dejstvih, ob naravnih in drugih nesrečah ter v izrednih razmerah. Porabljena in uničena sredstva za osebno in kolektivno zaščito moramo takoj nadomestiti z novimi.

IZ CENTRA ZA SOCIALNO DELO

Slabo organizirano usposabljanje

Tokrat bomo iz dejavnosti Centra za socialno delo izvezli njegovo skrb za duševno in telesno prizadete otroke in odrasle. Predvsem bomo izpostavili njihovo usposabljanje.

Tudi duševno in telesno prizadetim moramo zagotoviti ustrezno usposabljanje in polnopravno vključitev v delo in družbeno življenje. Kadar pa usposabljanje in vključitev v delo zaradi huje prizadetosti otrok in starejših oseb ni možno, jim je potrebno pomagati, da bodo lahko uživali primerno varstvo in oskrbo v okviru svoje družine ali ustreznega zavoda.

Usposabljanje zajema le tiste otroke in mladostnike, ki so po komisijem pregledu po posebnih predpisih razvrščeni in za katere je ugotovljeno, da tako posebno varstvo, usposabljanje oziroma izobraževanje za samostojno življenje in delo nujno potrebujejo.

Zgodnje odkrivanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je zelo pomembno saj z ustrežno obravnavo lahko otrokove težave do vstopa v šolo izvedemo ali se omilijo, če pa gre za težje motnje mu lahko z

Skladno z nalogo obrambno-samozaščitnega usposabljanja v okviru katerega se izvaja tudi usposabljanje za pravilno uporabo in vzdrževanje zaščitnih sredstev in opreme se po krajevnih skupnostih pod vodstvom krajevnih konferenc SZDL izvaja usposabljanje delovnih ljudi in občanov na temo »RBK nevarnosti in zaščita pred njimi«. V času od 21. maja do 15. junija 1984 bo v 11 mestnih krajevnih skupnostih občine Ljubljana Vič-Rudnik izvedenih 73 razgovorov predavanj, na katere so vabljivi vsi delovni ljudje in občani teh krajevnih skupnosti. V preostalih 27 krajevnih skupnostih bodo organizirani razgovori – predavanja v jesenskem času.

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA SPLOŠNO LJUDSKO OBRAMBO IN DRUŽBENO SAMOZAŠČITO PRI OK SZDL LJUBLJANA VIČ-RUDNIK
Rajko Najzer

vključitvijo v ustrezno vzgojnoizobraževalno ustanovo že v predškolskem obdobju zagotovimo optimalne pogoje za njegov nadaljnji razvoj in usposabljanje.

Za usposabljanje lažje duševno prizadetih po končani šolski obveznosti v Sloveniji nimamo organiziranega institucionalnega usposabljanja. Približno 10 odstotkov lažje duševno prizadetih se po končani osnovni šoli vključijo v poklicno izobraževanje v tako imenovanih ožjih poklicnih profilih, ki so namenjeni otrokom z nedokončano osemletko – gre za skrajšani program usmerjenega izobraževanja. V pripravi so še krajši programi, imenovani »priprava na zaposlitev«.

Usposabljanje zmerno in težje prizadetih poteka po zavodih za delovno usposabljanje ali oddelkih pri zavodih za usposabljanje prizadetih otrok. V Ljubljani se vključujejo v delo pri varstvenem delovnem centru.

Dejstvo je, da Ljubljana za to kategorijo otrok nima urejenega zavodskega varstva in so zato otroci med tednom vključeni v rejske družine oziroma jih starši vključijo v oddaljene zavode.

Osebna pravica prizadetih

Pri varstvu odraslih duševno in telesno prizadetih gre za spremljanje tistih oseb, ki so zaradi težjih motenj nesposobni za samostojno življenje in pridobitno delo. Največ je duševno prizadetih, sledijo jim taki s kombiniranimi motnjami, nekaj pa je tudi najtežje telesno prizadetih. Oblike družbenega varstva zanje so: varstvo in delo v delavnicah pod posebnimi pogoji, varstvo v domovih za ostarele in azilih, nudenje denarnih pomoči materialno ogroženim, podaljšanje rodiljske pravice staršem in skrbništvo za take osebe brez svojcev.

Konec leta 1983 je slovenska skupščina sprejela nov zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki poleg varstva v zavodih in tujih družinah zagotavlja odraslim zmerno, težje in težko duševno prizadetim ter najtežje telesno prizadetim nadomestilo za invalidnost ter po potrebi dodatke za tujo pomoč in potrebo, vse kot njihovo osebno pravico.

Za te ljudi se ureja tudi domsko varstvo – v gradnji je dom v Šiški, ki bo pokrpal potrebe po domskem varstvu odraslih prizadetih, za ostarele pa se ureja domsko varstvo na Škofljici.

Vključevanje duševno in telesno prizadetih v posebno solanje in tudi delovno usposabljanje ni problem, z naporitvami težje in težko prizadetih in takih s kombiniranimi – težjimi motnjami pa je težje, ker zaenkrat zanje ni mest v sedanjih oddaljenih zavodih za usposabljanje in varstvo.

Povzela: N. Č.

